

Expeditie naar het spiegeldikkopje

Op pad in de Peel.

Spiegeldikkopje gefotografeerd in De Grootte Peel.

Hoe een bedreigd vlindertje een filosoof en een kunstenaar samenbrengt. En zelfs in staat is om mensen op de been te brengen die hun interesse in de natuur vergeten waren of nooit ontdekt hadden.

Kunstenaar Sabine Bolk organiseerde in 2013 een expositie van haar werk als vlindermonitor. Ze toonde één jaar monitoren in het Liniepark in Breda aan de hand van foto's, een schilderij en een kort vlindercollege. Filosoof Pieter Vastbinder werd als bezoeker meteen door Sabine gewezen op een afbeelding van het spiegeldikkopje. Want Pieter doet allerlei projecten rondom het realiseren van zijn droomplan om een 'Spiegelhol' te bouwen: een ruimte waarin je helemaal omringd bent door een spiegel en tot de ultieme zelfreflectie kunt komen. Het feit dat er ook een 'spiegelvlinder' was, vonden ze beiden erg interessant en het idee ontstond om hem te gaan zoeken.

Zoeken

Tijdens het zoeken naar informatie over het spiegeldikkopje stuitte Pieter en Sabine op tal van berichten over vertrapte leefgebieden door fotografen en andere vlinderliefhebbers. Daarom werden locaties geheimgehouden en was het erg moeilijk om achter een exacte vindplaats te komen. Uiteindelijk kwamen ze bij De Groote Peel terecht. Het lukte hen daar om een selfie te maken met een spiegeldikkopje.

Nu ze een exacte vindplaats hadden ontdekt, konden mogelijk geïnteresseerden mee op expeditie. Het 'Tien voor 12!-project' van de Vlinderstichting wees hen de juiste richting hoe hiermee om te gaan. "Gedurende ons onderzoek mogen wij geen bedreiging toevoegen. Een behoed- en daardoor behoudzame instelling en bewondering voor deze overlever is dus gepast." Onderweg van Breda naar Ospeldijk, in de trein en bus, gaven Pieter en Sabine een college over de vraag waarom dat vlindertje spiegeldikkopje heet en hoe het leeft.

En vinden

Een belangrijk onderdeel van de expeditie was om te benadrukken hoe zeldzaam het spiegeldikkopje is en hoe het met vlinders in het algemeen gaat. Het was van belang om goed over te dragen dat vlinders dienen als indicatiesoort en daarmee tonen hoe het gesteld is met de natuur. Om het Tien voor 12!-project van De Vlinderstichting te ondersteunen werd er niet alleen een financiële donatie gevraagd, maar ook moesten de deelnemers het alarm op hun telefoon op 10 voor 12 zetten. Lopend naar het gebied gingen de alarmen af en werd de spanning van de zoektocht extra benadrukt. Zouden ze hem vinden en zijn andere mensen zich wel bewust van dit unieke vlindertje in het gebied?

Naam

De Nederlandse naam spiegeldikkopje verwijst naar de familie dikkopjes. Deze zijn vaak wat forser van lichaamsbouw, en de 'spiegel' verwijst naar de ovale vlekken op de ondervleugel. De wetenschappelijke naam is *Heteropterus morpheus*; de familienaam van de dikkopjes is Hesperidae. In de Griekse mythologie zijn Hesperiden nimfen die als taak hebben in het land Hesperia de Boom met de Gouden Appels te bewaken. Deze appels schenken de eter onsterfelijkheid. Het tweede gedeelte van de naam is Morpheus; hij is een broer van de Hesperiden. De naamgeving blijft dus binnen de familie. Deze god zorgt voor uw dromen. Het spreekwoord is niet voor niks dat als je lekker slaapt je in Morpheus' armen ligt. Morpheus is degene die μορφη/vorm geeft en waarvan het woord morfologie/vormenleer is afgeleid. De vlinder is het beeld van de gedaanteverandering, de metamorfose, de verandering van vorm, omdat hij eens ei, rups en pop is geweest. Het spiegeldikkopje behoort tot de onderfamilie van de Heteroptinae, dat wil zeggen andersgevleugelden. Vandaar hun huppelende vlucht en de tegelijk dicht- en opgevouwen vleugels in rust.

De tweede zoektocht was in juli 2015. Waar ze in 2014 enkele exemplaren van het spiegeldikkopje zagen, werden ze ditmaal verrast door tientallen. Zou de Tien voor 12!-actie haar werk al doen? In 2016 waren het er honderden en in 2017 zowaar nog meer.

Tekst:
Sabine Bolk en
Pieter Vastbinder

Het was mooi om te zien dat, vanaf het moment dat de expedities van start gingen, alle geïnteresseerden meteen gefocust waren op het vinden van de vlinder en deze vaak ook als eerste vonden. Het gebied werd betreden via de wandelpaden met de blik op de berm gericht. De blijdschap over de eerste vondst zette iedereen op scherp om er meer te vinden. Op het terras van het bezoekerscentrum werd geproost op de vondsten en nagepraat over het zien van zo'n zeldzame soort.

Het naeffect van de expedities was dat de deelnemers een nieuwe interesse, misschien zelfs vlinders in de buik, kregen voor natuur. Maar ook dat ze niet meer een berm kunnen passeren zonder te kijken of er misschien wel een vlinder in zit. Sabine Bolk en Pieter Vastbinder blijven zelf het spiegeldikkopje jaarlijks bezoeken totdat deze kleine vlinder uit de gevarenzone is. Meewandelen mag!

Meer lezen

Het boekje Spiegeldikkopje met teksten van Pieter Vastbinder en foto's van Sabine Bolk en Koen de Wit is te bestellen bij Sabine (sabine@sabinebolk.nl) voor 15 euro exclusief verzendkosten.

